

Oponentský posudek bakalárskej práce Jitky Musilovej

Biblické obrazy božství a ženství pohledem křesťanek – členek Českobratrské církve evangelické

Autorka práce v úvode stručne uvádza svoju pozicionalitu, ktorú spája s informáciou o obsahu jednotlivých kapitol a podkapitol. Na prvých asi 30-tich stranách si vytvára teoretické pozadie, potom pozornosť venuje metodológii a druhú polovicu bakalárskej práce venuje vlastnému výskumu – analýze rozhovorov, výsledky ktorej sumarizuje v závere. Štruktúra práce je premyslená a vhodná pre naplnenie cieľa: zistiť „jakým spôsobom vnímá deset vybraných křesťanek biblické podoby ženského a božského prvku. (...) Zjistit, do jaké míry se s vybranými tradičními interpretacemi biblických příběhů a postav díky církevní socializace stotožňují nebo vůči ní vymezují, případně zda používají interpretace vlastní.“(s. 7)

Ambícia J. Musilovej, formulovaná na s.8 ako „obohacení dosavadních sociologických studií náboženství“, je vysoká. Myslím si, že uvedenie zoznamu otázok hneď v úvode nie je najvhodnejšie, lebo čitateľke, resp. čitateľovi nie je jasné, prečo sú to práve tieto otázky. To sa dozvie až neskôr.

Zaradenie kapitoly Gender považujem z hľadiska ujasnenia si kategoriálneho aparátu (pohlavie, gender) a paradigmatických východísk (príbehy o stvorení človeka, podstata človeka v biblickej antropológii), ktoré bude autorka práce používať, za dôležité. Škoda, že textové spracovanie je značne chaotické a budí dojem horšie urobených konspektov. Možno práve preto je málo inštruktívne a v závere práce sa pri celkovom zhodnotení analýzy rozhovorov nevyužije výborná definícia kresťanskej feministickej teológie od Jany Opočenskej, na pozadí ktorej sa dá zodpovedať ako „beží“ biblická socializácia u vybraných desiatich respondentkách. Rovnako nevyužitý ostal aj citát od teologičky Ruether: „Křesťanství nikdy doslovně neoznačilo Boha za muže...“ na s.19, ktorý sa dal použiť pri formulácii prvej otázky, ale hlavne ako raster pri interpretáciách výpovedí kresťaniek, v ktorom sa robí dištinkcia medzi Boh Otec a Boh muž. Malá pozornosť sa vôbec venovala symbolu – archetypu otca v patriarchálnom obraze Boha, napriek tomu že rôzne atribúty Boha Otca sa v prehovoroch respondentiek často objavujú. V tomto zmysle je kľúčová výskumná otázka: „Vnímají Boha v závislosti na oslovení Otče náš jako muže?“(s. 29)

V tretej kapitole napriek jej fragmentárnemu spracovaniu pozitívne hodnotím snahu formulovať zacielenosť otázok pre pripravovaný rozhovor i to, že Musilová prezentuje feministicky kritické pohľady niektorých autoriek a autorov.

V kapitole venovanej metodológii je viacero nepresných formulácií (napr. čo je predmetom výskumu, z čoho pramení, na čom sa zakladá teória stanoviska s. 29 – 30). Nevie, čo Musilová rozumie pod označením feministické interview, oceňujem však jej uvedenie si etickej stránky výskumu.

V 5. kapitole treba spresniť hneď prvú vetu a vysvetliť, čo sa myslí pod „genderová perspektíva“? Je to perspektíva výskumníčky alebo narátoriek? Ak išlo o pološtrukturovaný rozhovor, prečo výskumníčka použila selektívne kódovanie, z ktorého získala koncepty uvedené na s. 34?

V analýze rozhovorov prejavila Musilová dobré zručnosti a pri viacerých otázkach dospela k zaujímavým výsledkom, ktoré by bolo možné podrobiť ďalšej hlbšej analýze. V každom prípade jej práca prináša cenný a inšpiratívny empirický materiál. Tak ako pri iných interpretáciách, nevyhla sa ani ona niektorým nadinterpretáciám, významovým posunom a neadekvátnym záverom, ktoré ale zásadným spôsobom neznižujú kvalitu práce v jej analyzujúcej časti. Uvediem len niektoré. Ak sa Božia dokonalosť chápe ako Otec a Matka (s.36) a respondentky to (ontologicky) zdôvodňujú chápaním Boha ako dokonalej, samej v sebe, všezahrňujúcej, všechápajúcej bytosti, „tak není potřeba mu podsouvat nějaké lidské atributy“ (s. 36), dopĺňam: z ontologického princípu ani rodové atribúty. Odkiaľ sa v zápätí v texte zobrala veta: „Křesťanky si uvědomují (interviewované? ZK), že převahu mužských atributů Boha je potřeba přičíst kontextu dané doby“(s.37)? Z textu (v celej analytickej časti) vyplýva ešte jedna dôležitá výzva: presniť používanie pojmov: muž, mužské atribúty, mužská podoba, obraz muža, maskulinita, „mužství“ atď.

Od spomínanej ontologickej roviny treba, podľa mňa, pri interpretácii odlišiť (antropologickú?) rovinu vzťahovania sa k Bohu (Ježišovi) a Jeho k „nám“(vzájomnosť), ktorú sa Musilová usiluje z rozhovorov konkretizovať na s. 38 – 39 a explicitne formuluje v poslednom odstavci na s. 40.

Viacero uvedených citátov by si žiadalo hlbšiu interpretáciu (napr. citát s číslom 96, 102, 105, 124, 184,188,195,196 ai.), čo sa ešte môže stať, ak sa bakalárka Musilová bude aj naďalej venovať tejto téme. Záver práce nemusel byť až tak „skromný“.

Predložená práca je napísaná na dobrej štylistickej úrovni, čo neznamená, že v niektorých častiach by sa nedala ešte viac zlepšiť. Rozsah uvedenej literatúry je na tento typ práce vcelku postačujúci. Jitka Musilová preukázala schopnosť samostatnej výskumnej práce a závery, ku ktorým dospela sú nesporne prínosné a zároveň inšpirujúce pre pokračovanie vo výskume v danej problematike, ale aj pre prehĺbenie teoretických východísk a precizovanie používaného kategoriálneho aparátu.

Bakalársku prácu **Jitky Musilovej *Biblické obrazy božství a ženství pohledem křesťanek – členek Českobratrské církve evangelické*** na základe pozitívneho hodnotenia navrhujem hodnotiť známku "**veľmi dobre**" (2).

Doc. PhDr. Zuzana Kiczková, PhD.

V Bratislave 26. 8. 2010